

Abja-Paluoja om soome-ugri kultuuripäälinn 2021

Soome-ugri kultuuripäälinna aunime pääle oli kaits kandidaati üles säetu, üits neist Mulgimaa päälinn Abja-Paluoja ja tõine ersa Tavla külä Mordva vabariigist. Soome-ugri kultuuripäälinnas 2021 valis asjatundjide kogu 17. juunil Abja-Paluoja.

Soome-ugri kultuuripäälinnu programmijuht Oliver Looode üteli, et tal om väige ää miil, et Mulgimaa päälinn üles säeti ja võitjas valiti. "Egä kõrd ei ole Eestist kandidaati ollu ja pallalt üits kõrd om seni Eesti külä kultuuripäälinnas valitu. Soome-ugri kultuuripäälinna aunimi avitep edesi viia mitte pallalt selle linnakse, vaid terve Mulgimaa elu, näidate mulgi kultuuri soome-ugri mailman. Mulke ja Mulgimaad sääl viil äste ei tädä, nüid oles paras aig varjust vällä tulla. Mia usu küll, et mulkel om pallu põnevet pakku. Muduki olli

Abja-Paluoja iist seisand miiskond tei oma veebiülekanne Kulla leerimajast. Kura kätt vaadeten mulgi kultuuri asjatundai Laande Alli, Mulgi Kultuuri Instituudi juhateje Grenberg Ave, kultuuripäälinna projekti kirjutaje Leskova Piret, Mulgi valla turismikõrraladeje Rei Kerstin, Abja kultuurimaja päälük Sepä Lauri, torupillimiis Tauli Ants, nuur rahvamuusik Kase Merili, mulgi keele ja kultuuri asjatundai Ilves Kristi ja Mõisaküla kultuurimaja juhateje Pedaja Laine.

Pilt: Taavi Bergmann

konkurent kah tugev, a mulgi ollive siikõrd parembini ette valmistenu ja jäive silmä oma äste läbi mõteldu ettekandeg,

Viieliikmelise rahvusvahelise asjatundjide kogu liikme Anna Kuznetsova (Fenno-Ugria Noored) jutu perrä lei Abja-Paluoja tõise võistleje üle

oma mitmekesitse kavage, mes olli tiheste seot Abja kandi ja kige Mulgimaa tulevigusihkege.

2013. aastel akatet soo-

me-ugri kultuuripäälinna valimine om soome-ugri rahvaste noordeühenduse (MAFUN) ja Põlisrahvaste Arengu Keskuse ütine ettevõtmine, mille mõte om anda laiembelt tädust uurali rahvastest ja keeldest, tõsta soome-ugri endetäadmist ja anda uugu kohaligule elule soome-ugri mailman.

Siiamaani om soome-ugri kultuuripäälinna nime kandan Udmurdi külä Bõgõ, Setumaa külä Obinitsa, Ungari külä Iskaszentgyörgy ja Vezprémi linn, Karjala külä Vuokkiniemi, Šoronža (Untšo) külä Mari vabariigin Venemaal. Prilla, 2020. aastel om kultuuripäälinnas marikiilne Miškino külä Baškiirian. Kik nii kotusse om tänu kultuuripäälinnas olekule saanu rohkemb tuntus nii kodu-ku vällämaal.

Soomeugrilasi arvates prilla kokku olevet ümäriguld 25 miljunit.

Ilves Kristi, toimeteje

Teos sai tõise Mulgi söögi vestivali ilmavõrgu laat

Ku koroonaviirus kimbuteme akas ja väikse ettevõtte enämb oma kaupa laatu pääl pakku es saa, tekusi mõte tetä Eesti edime ne ilmavõrgu laat. Ja sedä just sel aal, ku pidive oleme Mulgi söögi vestival ja Mulgi pidu – 30.-31. maini.

Mulgi Väiketootjate Liit olli just valmis saanu oma e-poodi www.mulk.ee ja selle luuja Maimal OÜ arvas, et ilmavõrgu laat om põnev ettevõtmine. Na tullive appi ja teive sedäviisi, et saime tetä otseülekanidit ja konserte ja mede kodulehe päält saive uvilise kikke sedä kohe vaadete või peräst järgi vaadete.

Teime sis nõndamuudu

nagu laadal iki: sai süike mekitu ja käitu ettevõtjide man kohapääl.

Lõõtsavägilase ollive valmis puulbe õhtu konsserdi andma.

Sedäsi sii laat käimä läits. Nüid om kik kundede oma laada päält ostet kauba kätte saanu ja rahul om nii kaupmihhe ku kundede.

Üttekokku vaadeti laada aal mede kodulehte, vilmiksit ja konserte ümäriguld 10 000 kõrda. Sii om uskmede suur nummer.

Kuna meil om nüid siande koduleht, kos kikke sedä tetä saap, sis laanime kindlaste viil taolisi ettevõtmisi. Suvel tahame kää ärä kigi liidu liikmide man, kõnelde ettevõtjidege, mekki nende kaupa ja sedäviisi

Mulgi Väiketootjate Liidu tegemisi rahvale lähemele tuuva.

A 17. oktoobrel tulep Karksi-Nuian tõine Mulgi söögi vestival ja selle laanime kah neile, kes Nuiat tulla ei saa, üle ilmavõrgu kodu kätte tuuva. Jälle saap nii kohapääl ku ilmavõrgun kaupa osta ja valide, konserte ja laadajutte kullete-vaadete.

Aitüma kigile ettevõtetele, kes mede ilmavõrgu laadal osalise ollive, ja kigile inimestele, kes üle ilmavõrgu laadal käisive.

Vaadeke mede kaupa ja uvembet tädust iki kodulehe päält www.mulk.ee.

Palu Maarja, Mulgi Väiketootjate Liit
Mulgi kiil: Ilves Kristi

Ilmavõrgu laada konturin juhative kik sii laada aig vägesit Palu Indrek ja Maarja.
Pilt: Palu Isabel

Ku äste lääp, saap tulevaaste Mulgi pidul joba peris uusi laule laulda.

Pilt: Neil Viskov

Mulkel om vaja oma laule

Sii aaste tulli keväd töistmuudu. Ja suvi tulep kah töistmuudu. A elu esi lääp iki edesi. Inimese tahave kokku saia, laulda ja naarda. Laulust ma tahaski siikörd kirjute.

Kristi Ilves, toimeteti

Joba keväde kuulud Mulgi Kultuuri Instituut vällä uute mulgikiilside laule võisteluse. Omakiilside laule om ju mulkel väige vaja. 2021. aaste maikuu pääle lükät kuvves Mulgi pidu om tulemen, a me ei taha ju egä kõrd samu laule laulda. Mulgikiilside laule om ää laulda kah kuulen, lasteaidun, perepidudel, Mulgi sündmustel, lipupäeväl ja üldse egäl puul, kos mulke om. Ku oles toredit eri stiilin lugusit, võtas ek mede ansamble ja muu laulupundi kah neid laulda.

Muduki saap kah eestikiilside laule ümmer panna ja vana regilaule vakast midägi manu otsi, a mede oma laulusalv om iki peris tühi. Päälegi ei kõnele vana aa laulu ju neist asjust, mes meile prilla tähtsa om. Mulgi tahas kuulda kah omakiilset poppi, räppi, rokki, jatsu jne.

Ah et nüidse aa laulutegijje ei mõista mulgi kiilt? Sii võip õige olla küll. A siin tulep Mulgi Kultuuri Instituut ää meelege appi ja avitep sõna ümmer panna või üle vaadete, et kik iki õige saas. Andke pallalt oma soovist täädä.

Aiga laule tetä ja saata om 31. augustini.

Väte om just siu tettu laul tulevaaste joba Mulgi pidu kavan. Om iki uhke tunne küll istu püüne pääl ja kullete, kudas siu laul sadadest suudest kõrrage kostap!

Mõttit mulgis olemisest

Mulgi Kultuuri Instituudi tüütegijje Ilves Kristi, Roomets Sille ja Mulgi valla turismikõrraldeje Rei Kerstin Tõrvan Supelungi kodukohviku pernaise Napast Kristi man mulgikiilside ja -miilside materjaale jagamen.

Pildi: Grenberg Ave

Mia ole mõne aaste elänu Mulgimaal ja juhtin Mulgi Kultuuri Instituudi tüüd puultõist aastet. Miu vanavanembe om peri Mulgimaalt ja enne miu sündumist olli esä Tõrva kultuurimaja juhi ammatin, peräst meelitedi ta Pärnumaale tühü. Latsen sai tihti käitu vanavanembide ja tädide man Tõrvan ja Karksin. Selleperäst ma julge Mulgimaa asjust kõnelde küll.

Latsen kuulsi ma siin kiilt, millest olli mõnikörd rasse aru saia. Mulle paist sii kant esieralik ja ma tahtsi iki tagasi tulla, sest mulle miildis sii ilus luudus. Nüid ma ole õpnu Mulgimaa aalugu ja inimesi rohkemb tundma, saanu täädust Mulgimaast, mulkest ja Mulgi nime saamise luust.

Esieranis kurb om kuulda võlet nime kohta – inimese ei tää, et Mulgi nimi om tullu Mulgi talu järgi. Mulke jaos om tähtis kah 123 aastet tagasi akatuse saanu äri- ja kultuurielu keskus Abja-Paluoja. Just edumiilsuse peräst akati sedä kotust pidäme Mulgimaa päälinnas. A siiaamaani käip iki vaielus mulke päälinna ja nime saamise üle. Mesperäst piast üits uhke mulk ennest maha tegeme ja kutsma lätikeeli lollis?

Meil om oma kiil, kultuur ja rahvarõõva, mida kandas mujal kah, sest nii om ju nõnda ilusa. Pallu om egäl puul näta mulgi mustrit, näituses näime neid ulka laulu- ja tansupiduliste rõövaste pääl.

Kõneldu om mulke endetäädmine küsimusest Mulgimaa Valgamaa jao pääl ja Villändimaa lõuneosan. Kas nende kante inimese piave endit mulkes? Siin saap pallu ära tetä Mulgi Kultuuri Instituut, ainumas asutus, mes tüütep egä päe mulgi kultuuri ja

keele uurimise, allaoidmise ja edesiviimise nimel. Osanikes om kolm valda: Tõrva, Mulgi ja Villändi (Paistu ja Tarvastu kihelkonna jagu). Kige suuremb tüü om prilla Mulgi elämuskeskuse luumine Ala küllä Sooglemäele.

Et otsi uusi ja parembit kuuntüüvõimalusi, käisime juunikuu akatuse läbi Mulgimaa söögikotussit ja võoras-temajasit. Jagasime Mulgi-temalisi materjaale nii lastel ku suurdel. Tore olli näta, et Mulgimaal om nii pallu akkajit ja tüükit inimesi ja mulgi vaim eläp. Kokkusaamistel tekkusi mõte, et me võis aastel 2022 pakuu ennest Eesti söögikandis, sis saas rohkembe rahvale Mulgimaa süüke, mede söögipakjtit ja ettevõtjtit tuttavetä. Et inimese arvestes Mulgimaa ku väärt reisisihige, om vaja luvva Mulgimaa turismikava 2025, tetä rohkemb kuuntüüd mede üümaja, söögi ja käsitüü pakjide vahel. Selle jaos tuleve omaette kokkusaamise eri Mulgimaa kanten.

Tähtis om jagade täädust Mulgimaast ja mede tegemistest. Prilla saap Mulgimaa rahvas täädust katelt puult: villändimaaalastel jagap täädust aaleht Sakala ja valgamaalastel Lõuna-Eesti Postimees. Mulgimaa uudise ei jõvva tihti üle maakonnapiiri. Seni om Mulgi Kultuuri Instituut andan neli kõrda aasten vällä mulgikiilset aalehte Üitsainus Mulgimaa, mille rükiarv om 2500. Lehte jagates Mulgimaa omavalitustust, puuten, raamatukoguden ja mujal. Et mulgi endetäädmine tervel Mulgimaal kasvas ja kik oles Mulgimaa asjuge kursin, akkame sügüse mulgikiilset aalehte Üitsainus Mulgimaa vallalehte vahele paneme. Sõs tulep lehte rükki ligi 11 000 ja sii piast jõudma egä Mulgimaa pereni. Kes eläp

kaugemal ja tahas kah Mulgimaa uudisit lugede, võip telli Viljandi Valla Teataja, Tõrva Teataja või Mulgi Sõna. Sää vahel om kah mulgikiilne leht.

Arutime, miandsen keelen lehte vällä anda, kas mulgi või eesti keelen. Kuna mulgi kiil ei ole nii rasse, et eesti keele mõistja sellest ää tahtmise kõrral aru ei saas, jääp mede äälkandja iki mulgikiilises. Kuigi mulgi keele ja kultuuri oidmise jaos om tettu ulka tüüd, ei ole mulgi keele mõistjtit väige pallu. Küll om meil keelepešade mede lasteaidun, murderingi kihelkonden ja kooliteme kuulmeistrit kah. Mulgimaast, oma keelest ja kultuurist lugupidämine akkap kodust ja perimuse edesikandmine lastest. Selleperäst om tähtis latse oma keele ja kultuurige aigsaste tuttavetä, nõnda jääp mede omakultuur alle. Asi lääp kindlaste parembes, ku kigin mede kuulen ja lasteaidun akates õpeteme oma kiilt ja kultuuri.

Suur Mulgi pidu, mes jäi kurja viiruse peräst maikuul ära, peetes tulevaaste 29. mail. A Mulgimaal tasup tillembe pundige iki sel suvel kah ringi sõita. Suvel tulep näituses Mulgimaa Peremäng, mes kutsup uvilisi viieli eri päeväl Mulgimaale ütite kihelkonda avasteme. Sügüse oktoobrekuul tahame tähiste Mulgi nädälit pallude ettevõtmistega. Mulgimaa lipu päeväl, 12. oktoobrel tõmbame Mustlan Mulgi Majaka otsan Mulgimaa lipu masti ja kutsume kikki Mulgimaa inimesi koduden ja asutusten sedäsama tegeme. Sedäviisi näitäme, et piame lugu oma kodukandist, keelest ja kultuurist.

Sii om meie endi tetä, mian- de Mulgimaa vällä paistap!

Grenberg Ave,

Mulgi Kultuuri Instituudi juhateje

Mulgi kiil: Ilves Kristi

Valla kutsuve maale eläme

Sii sügüse, 26. septembrel peetes üle Eesti jälle maal elämise päevä. Siikörd võtave päeväst osa kah Mulgi ja Villändi vald. Päevä mõte om kutsu inimesi maale vaateme, kudas siin elätes ja mes siin tetä om. Luudus, teenusse, tüükotusse, seltsitegevus, aaviitmine – kik nii om inimese jaos, kes mõtlep maale eläme tulla, tähtsa.

Polli Aiandusuuringide keskusen tulep 26. septembrel Mulgi valla tillembe ettevõtete ja esitegijjide laat. Abja kultuurimajan saap kullete Mulgi valla volikogu ja vallavalitsuse liikmide ettekandit eri teemadel. Täädust andas kah majadest, korteridest ja maadest, mes parajaste müügil om. Päevä lõpetuses om Abja kultuurimajan konsert, kos astuve üles oma kandi tansje ja laulje.

Maal elämise päeva kodulehe päält www.maale-elama.ee saap lugede toredit lugusit Mulgi valla inimestest ja nende tegemistest. Sel päeväl om valla enämbjagu valla allasutusi, saap vaadete lasteaidu, kuule, noordekeskusi, külämaju ja raamatukogusit. Külälisi oodave seltsi ja muuseumi, usse teeve valla Abja-Paluoja päästekomando ja mitme ettevõtte.

Kik kotusse, mes külälisi oodave, om märgit Maal elämise päevä kodulehe pääle ja kohapääl om üleven Maal elämise päevä viida.

Rei Kerstin, Mulgi valla turismikõrraldeje
Mulgi kiil: Ilves Kristi

Üits mulk

Mulgi Väiketootjate Liidu nõnamiis ja tillikside Mulgimaa äride iistkõneleje Palu Indrek om üits õige maa suul, kedä jakkup egäle poole: äri, spordi, tiatre, noorde ja oma pere manu.

Indrek ja Maarja Palu Seasaare tiatre näitemängun „Kivilombi kabaree”. Pilt: Marko Saarm/Sakala

Mulgi kuub ja Mulgi nimi käive siu ja su ettevõtmistege iki ütten. Mesperäst sii mulgi värk sulle nõnda tähtis om?

Mulgi kuub ja kaap aviteve nii külmä ku kuumä vastu ja om uhke ja ilusa kah. Mulgi nime pääle akassi ma rohkemp mõtleme sis, ku ilma päält tagasi Mulgimaale Karksi-Nuia noordekeskuse tulli. Ää om täädä oma juuri ja olla uhke mulk. Paistap, et me kik oleme akanu siin sedä nime austeme ja oma kandi üle uhkust tundma. Miu vanemp poig tei uurimisetüü mu esäpuulse suguvõsa kohta ja ma sai täädä, et ole joba 8. põlve mulk.

Prilla om siu päämises tüüs Mulgi Väiketootjate Liidu ja oma rõpsuäri vedämine, a sul om eluag iki mitu ammatit kõrrage ollu.

Neid ettevõtmisi om iki rohkemp jah. Üits kige uvitevemp om prilla Eesti Tõstespordi Liidu juhatusel liikme tüü, uvitev om üte vanempe Eesti spordiala edesiminekut vaadete ja tagast tõugate. Ma ole iki elun peris pallu eri ammatit läbi pruuvenu, alaten kuulmeistrest ja lõpeten uudusettevõtjage. Iki noore, sport ja äri om kolm tähtsambet ala. Kuna ma olli nooren kõva spordipoiss, sis lätsi ülikuuli

sporditädust õpma. Kümme aastet elli ma Talnan, olli sääl kuulmeister ja aviti üles ehite Mustamäe Avatu noordekeskuse. Talnan sündüs kah vanemp poig Karl-Hendrik. Sis pakuti Tartuse kotust. Sääl juhati ma Maag Tammeka jalgpallilubi noordetüüd ja olli Extreme Sport poodin müügi ja sünduste kõrraldemise pääl. Sii aig olli väige uvitev, sest ma õpsi tarviteme purjelauda, mägirast ja -suuske, nii akassive miildime ja sai tõistele kah õpetet. Tartun sündüsi poig Kasper.

Tagasi Mulgimaale tulli ma Nuia noordekeskust üles ehiteme. Nagu nätä, läits sii kõrda. Sellest aast täempeseni om ollu viil pallu tegemisi, alaten publi Tantsivad Mulgid pidamisest ütten naise Maarjage kuni Karksi valla kultuuri- ja spordikomisjoni juhtmiseni. Siin om sündünü miu tütre Isabel ja Dione-Lisee.

Ole vedänu pallu eri projekte, nende ulgan mitukümmend rahvusvahelist noordeprojekti. Mul om ollu õnn pallu ilma müüdä rännate nii tüü ku löbu peräst, ma ole läbi käinu üle 40 riigi, mõnen elänu kah. Näituses Taanin Roskilden õpsi ma viikingilaevege sõitmist ja viikingi kombit. 2006. aastel tõi ma üte projektige Saksamaalt

Palu Indrek: „Ütenkuun oleme tugevempe ja paistame rohkemp vällä.“

Eestise kolm viikingilaeva ja sõitsime seitsme maa noordege nendege Tartust Emajõe päält Peipsi põhjaveereni. Ellime sääl viikingide muudu.

Kudas sa ettevõtjaelu manu juhtusit?

Kuna Mustamäe noordekeskuse nuursuutüetege palk olli sel aal väige madal, pakuti mulle võimalust akate noordekeskuse uue kõrran pidäme. Säält tulligi päämine raha sel aal. Ma olli sis 23aastene ja sest aast om mul iki mõni oma äri kah.

Kudas läöp paari aastet iist luudu Mulgi Väiketootjate Liidul prilla?

Liit om nuur ja tugev. Meil om tubli liikme ja üttenkuun viime edesi Mulgimaa äri- ja kultuurielu. Ettevõtjide ende väege oleme loonu ütitse müügi nii ariligen puuten ku internetipoodin www.mulk.ee. Meie, väikse ettevõtte, saame oma tahtmise, kui teeme asju ütten. Nõnda om rohkemp väge ja lusti kah. Kutsume kikku mulke ja mulgimiisit üles toeteme mede tegemisi. Avitep kasvõi mede ettevõtmiste ja kõrdaminekide jagamisest ja päieldemisest ilmävõrgun. Ärme pallalt kõnele sellest Mulgi värgist, iki aviteme ja teeme kah üttenkuun, sis oleme tugevempe ja paistame rohkemp vällä.

Siu kige suuremp rikkus om siu neli last.

Jah. Aig, ku saame ütten olla, om kige kallimp. Vanemp poiss Karl-Hendrik tiip kõvaste kergejõustikusporti. Sii om ju egä esä unistus, et temä laits tiip sedä, mes ta esigi, a viil parempini. Karl-Hendrik om miu saavutuse joba puha üle löönu ja ku kik äste läöp, võip temäst saia tulevene Mulgimaalt peri olümpiasportlane. Nooremp poig Kasper om mõttemiis, kes käip oma vanaesä Reinu jälgi müüdä, uurip, õpip ja täöp ilma asjust pallu. Temä akordiunimänguge om joba mõni perepidu kah ärä peet. Vanemp tüdär Isabel sai just 10aasteses ja om mitme asja pääle akkaje. Kateaastest saadik käip laulutunen,

mõistap mängi viiulit, laverit ja ukulelet. Spordiüvi ei ole temäst kah müüdä minnu.

Pesämuna Dione-Lisee tiip kikke suure sõsare järgi. Mäsu ja lusti om temäge kik aig ja sii ei lase miul kah vanas saia.

Kas te teede naise Maarjage kikke üttenkuun?

Üits mu ää sõber ütlet, et just mu naine Maarja om miust inimese tennu. Oleme joba 12 aastet kuun ollu. Latse om meile mõlempele kige tähtsampe ja ilma nendete me nallalt midägi ette ei võta.

Pääle kige muu olet sia kõva tiatre miis kah. Kudas ja kunas sa Seasaare tiatrese jõusit?

Kuus aastet tagasi lätsime mu naise Maarja iistvedämisege Sakala kuulutuse pääle Seasaare tiatrese. Lavastege Margus Vaher ütlet kohe ärä, et tiatren kohvijuumist ja lillipidu ei ole, tulep kõvaste tüüd tetä. Nõnda om kah. Pruuve aal läöp selle pääle iki ulka aiga ja kõrd om kõva. Enne uvve tüki vällätulekut teeme paar nädälit egä õhtu 3-4 tunni pruuve. A püüne pääl om ää, esieranis ütten oma perege. Miu perämine osa olli „Kivilombi kabaree“, kus mu tüdär mäng Isabel ja armukest mu oma kallis naine Maarja. Sii suvi pidi Rootsi lavastege käe all jälle tuleme uus tükk, kus me kolmeksi kik oleme, a sii jõvap vaatejide ette tuleve aastet. Joba juulikuul mängites Janno Puusepa lavastet tükki „Vaim“ ja sääl näep Maarjat. Edimese etenduse om 30. ja 31. juulil Villändin. Mulgimaal Mõisakülän mängites tükki 1. augustil ja Karksi-Nuian 29. augustil.

Koroonaaig känd palludel nii pereelu ku tüüelu pää pääle. Kudas sia sedä asja om naha pääl tundset?

Suurt muutust es ole, oleme ju niikuinii nõnapidi kuun kik aig. Teime tubliste aiatiüüd ja kasvatime taimi ette, käisime pallu luudusen, teime uusi süüke. Ligi kaits kuud käisi ma ütinde poodin, tõise ollive kodun. Just sel aal saime valmis e-poodi mulk.ee, koroonaaig tõugas tagast. Õpsime sedä,

et mailm me ümmer muutup kähku, piame oleme valmis omasit kaitsma. Ja egä sii kuri viirus viil kadunu ei ole.

Mesperäst om Mulgimaal ää eläde ja äri aade?

Mulgimaal om kik esitmuudu. Ma ole pallu ilman rännänu, a ku Karksi ürgorgu jõvva, kaop kik kuskile varju. Meil om väige ilus ja puhas luudus, oleme tiiristi pääl ja Läti piirile lähiksen. Meil om oma kombe ja me loome neid järest manu. Miu arust om prilla just mulkel nagu uvveste eränemise aig. Meil om Mulgi vald, küll mitte tervel Mulgimaal, a meil om asutuse, mes Tõrva ja Villändi valla mulgi kah kokku kõüdäve.

Oleme uhke oma söögi ja rahvarõdvaste üle. A mede elu siin läöp parempes sis, ku me ütstõisest viil rohkemp oolime ja asju üttenkuun teeme. Kik om üits, nii kultuur ku äri. Kik akkap pääle mede oma inimeste tegemiste tähelepanemisest, kitmisest ja jagamisest. Pallu Mulgimaa asju om nüid ilmävõrgun, olgu sii sis võidusõit, söögi- või muusikapidu. Me kik piav aviteme neid tagast tõugate, toeteme mulke tegemisi päieldemise või jagamisega ilmävõrgun. Uske miut, sii om suur asi ja me kik oleme sis võidumihe ja terve Mulgimaa kah.

Mes suvi tede perele tuup?

Suvi om tüüd täüs, vaja e-puut käimä tõmmate ja Mulgi riuli palludese puutese üles saia. Perege laanime minna müüdä Eestit sõitma ja kindlaste kaeme Lätimaad kah. Pääle kevädisi aiatiüsit loodame saia nii meloni- kui arbuusisaaki ja näidate, et Mulgimaal saap neid kasvate küll.

Kas sul om mõnikõrd kah peris esiendele aiga?

Ega sedä pallu ette ei tule. Mia puhka ütten oma perege, näituses, ku rattage sõidame või raban käime. A ku tõeste peris vaba silmäpilk om, sis ma loe ää meelege raamatit, mida mu kallis naine mulle iki vahevahel kingip.

Küsimuse ja mulgi kiil
Ilves Kristi

Pereäri Heamari kutsup Mulgimaa süämese marjule

Osaühingu Heamari nimi lubap kundle äid magusit marju. A ku pereäri Mulgimaa süämest Kärstne külle alt vällä otsi, saap säält pääle marje kah istikit, ääd nõu nende kasvatemise jaos ja pernaise kirjutet vabarne- raamatu.

Egät sorti marje kasvatemine ja uurmine om Liina Arusele eluaig uvi pakkun. „Mia ole õnnelik inime, sest saa tetä sedä, mes mulle miildip. Esmalt sai tettu uvi peräst oma pere jaos, a nüid om sii asi järest kasunu. Kunagi ma olli erasikust ettevõtja, a 2017. aastel teime pereettevõtte Heamari OÜ,“ kõnel Eesti Maaülikooli Polli aiandusuuringide keskuse marjatäädlane Liina Arus, kes om Pollin ammatin joba 1999. aastest. Pääle täadusetüü piap ta kah aianduse ja taimekaitseõuandje ammatit.

Nellä aaste iist lei Liina üten paari tõise akkaje Mulgimaa naisege Facebooki-lehe

Mulgimaa Marid, mille kaudu siamaani oma kaup müvväs ja uudisi jagates.

Marjanurmi om perel kokku ligi viis ektari ja nii om katel puul Kärstnet: Põrga külän Vägiste talun ja Tagamõisa külän Mäeveski talun. Talude om Liina ja ta kaasa Elmari kodude ja Liina om uhke, et om seitsmendet põlve mulk. Pikken rividen kasvave egät sorti vabarne, mustasõstre, kuslapuu, aroonia, musta leedre, tuumpihlaku, maasiku, karusmarja. Esmalt ollive pallalt vabarne ja mustasõstre, a sis tulli arusamine, et kik marja egä aaste ääd saaki ei anna ja mõistlik oles muid marju manu võtta. „Üits jagu mede sissitulekust tulepki marje müügist, a levä tuup lavva pääle istikide müük, mes sii aaste läits esieranis äste. Laatu pääl me pallu ei käi, a kodun om küll tillike istikide müügilats. Ütsikmüük om siande tore asi, sest üten istikuge ma anna inimesel iki kasvatemise nõu kah ja sis ma tää, et miu taimeke

Pereettevõten tetäs kik tüü ärä oma perege. Liinale ja Elmarile om suures abis ja toes poja Margus, Kristjan ja Marten (ihen).
Pildi: Ilves Kristi

om äste oitu. Löviosa istikidest läap tõistele puukuulele ja kah marjakasvatemisele uute põlde tegemises,“ kõnel pernaise.

Marjaostjät oodetes kah rohkemb iki kodu ostma ja esi korjame. „Ku inime tulep siia, sis ta näep oma silmäge, kus ja kudas nii marja meil kasvave. Sii om nüidse aal inimeste jaos järest tähtsamb.“

„Mede äri om aigapidi kasunu, sest me ei taha väige kähku edesi minna egä pallu riski. Liisingit, võlgu ja abirahasit me pelgäme, äri edesivimise jaos läap sii raha, mes me esi teenime, ja kik tüü teeme oma perege ärä,“ kinnit akkaje naine. Pereäri om ammatin kik pereliikme: pääle emä Liina kah esä Elmar Todesk ja kolm poja Margus (22), Kristjan (16) ja Marten (10). Panep peris imesteme, kudas na kik tüü ärä jõvvave tetä, sest üitski ei ole peris kodune: Elmar om tühün Vana-Võidu ammatikoolin, vanemb poig õpib ülikoolin sporditäädust ja noorembe poja käive Kitzbergi gümnaasiumin.

Pernaise kige suurembe lemmiku om vabarne, millest ta om kirjutet kik oma täädusetüü bakalaureusetüüst doktoritüüni vällä. Ildaaigu sai valmis kah Liina ja temä noore abilise Mailis Vinogradovi kirjutet „Maalehe vaarikaraamat“ ja Liina om ennembki mitme marjaraamatu auturide ulgan ollu. Nõnda et täädusetüü ja mullatüü käive siin kõrvu ja om tõinetõisel tävvenduses. Liina täap, millest kirjutep, ja kirjutep sellest, mes omal kodun ja tüü man järgi proovit.

Küsimise pääle, kas tulep ää vabarneaaste, kostap Liina, et piap tuleme küll. „Vabarne ellive äste ületalve, a vainlase, putuku-mutuku ellive kah äste ja selleperäst võive marjel uisa sissi tulla,“ kõnel marjatäädlane. Kigil aiapidäjil soovitep ta asja rahuliguld võtta ja oolitsemisege mitte liiale minna, egät ütsikut putukut või uiska ei pia kohe kihtiteme akkame. „Kik aiguse, kahjuri ja umbrohu om ju kah luuduse osa, kikke ei pia tapma. Kihtite tulep sis, ku sedä tõeste vaja om.“

Ku edimese istandiku tetti ilma kilete, sis nüid om enämbjagu iki kile või piindrevaiba all, sest mudu tulep umbrohtu maru pallu ja kennigi ei jõvva sedä kikke käsitsi ärä kitsu. Ku puu ja puhma om joba vanembe ja suurembe, sis avitep, ku ein ümmert ärä niita, a tilliksil taimel võtap umbrohi rammu ärä.

Tulevigun tahap pere istandikke viil suurembe tetä, esieranis just puukooli ja istikukasvatuse jao päält. Maad selle jaos om viil mõlembe talu man. Liina Arus loodap, et üitspäev ei pia ta enämb palgatüül käimä. „Sihk om jõuda sinnamaale, et ma saas oma ärige ennest ja oma pere ärä eläte. Mia tahas siin oman rütmin eläde üten luudusege.“

A edimene ja lähemb suuv om sii, et tules ilus ja taime jaos ää suvi ja et kik tüü jõvvav iluste ärä tetä. Kikki marjauvilisi oodap pere lahkeste suvel oma nurme pääle esienende marju korjame ja ostma.

Ilves Kristi, toimeteteje

Liina Aruse lemmiku om vabarne. Nüidse aa vabarne om äste pikä, sest pikä varre külgi mahup rohkemb marju.

Mede suurmihe Juhan Simm ja August Kitzberg ei ole ärä unetedu

Sii aaste saap 135 aastet Eesti Beethovenis kutsut Tarvastu kandin sündünü Juhan Simmi ja 165 aastet täädä-tuntu mulgi kirjamehe August Kitzbergi sündumisest. Ei ole mulgi egä mede omavalitsuse neid unetenu, a kik suure laani om üits kiuslik töbi segi löönu ja edesi lükänu.

Ku Mulke Selts pidäs laani üten Mulgi Kultuuri Instituudi, Villändi ja Mulgi vallava-

litsustege mitmide rogramme toel tähistet selle aaste löikusekuu 15. päeväl uhkeste Tarvastu kandin Juhan Simmi 135. ja August Kitzbergi 165. sündümise aastepäevä, sis oleme sunnit selle laani ellu viima alle 2021. aaste löikusekuul, et oida mede kigi tervist ja tetä üits uhke sündmus suurte meeste ja nende loomingu aus.

Õpmine käip oolege, et püüne pääle tuvva Simmi/Kitzbergi nallamäng „Kosjasõit“, kus astuve üles Mulgi-

maa noordeorkester, Mulgi segäkuur, tansurühm Kaheksakand ja mede oma näitleje, kes õpive osasit oma lõbus. Tüü käip joba selle aaste algusest pääle, näitemängu om püüne jaos säädnu näitemängujuhateje Lepiku Andres, näitekunsti õppap Vaheeri Margus, orkestre iist seisap ää Põldsepa Margus, koorilaulu iist Ömbluse Kristjan, tansu iist Metsatsirgu Merilin ja rojekti iistvedäje om Saare Ene Mulke Seltsist.

Enne näitemängu tulep Juhan Simmi mälestuses Tarvastu kirikun vägev konsert, kus laulave Tartu Akadeemiline miiskuur, mille om Simm esi loonu, miiskuur Sakala, Mulgi segäkuur, Tarvastu kandi laulukoori ja muusikat tiip kah Juhan Simmi järentuleje.

Näitemänguge „Kosjasõit“ laanime pääle Simmi talu õvve püüne pääle tulla viil Karksi-Nuian, Abja-Paluoja, Tõrvan ja Villändin Kaevumäel.

Täpsembelt anname mede

suurmeeste loomingu ettekandmisest täädä sis, ku aig lähembele tulep. Täädust saap mede omavalitsuste, Mulke Seltsi ja Mulgi Kultuuri Instituudi kodulehte päält ja Sakala aalehest.

Olede kik oodet mede suurmeeste ja nende luudu austemisele 2021. aaste löikusekuul Mulgimaal.

Saare Ene,

Mulke Seltsi vanemb, rojektijuht, näitemängun kõrtsieit

Kärstne mõisa ihen jääp kohe silmä ilmama jäme tammepuu, millel arvates vanust olevet ligi 400 aastet.

Pilt: Kassi Urve

Kärstne mõisapargin kasvap üle saa puu- ja puhmaliigi

Kärstne mõisa park om koma näo saanu 19. aastesaa toisen poolen ja prilla om ta luuduskaitse all. Pargi suurus om 11,2 ektari ja sääl kasvap üle saa eri puu- ja puhmaliigi, osa neist peris aruldase.

Mõisa ihen väikse latsi keskel jääp kohe silmä 350-400 aastene uhke arilik tamm, mes om ümmertringi mõöten 513 cm jäme. Puu suure rohilese ossa näitave, et ta om viil terve ja elujõun. Pargi põhjaveeren kasvap mitu suurt arilikku ebatsuugat, kige suurembe tüve läbimõöt om 96 cm ja kõrgus 36 m.

Kige aruldase puu Kärstne mõisa pargin om kaukaasia nulg, mes om peri Eesti Metsainstituudist. Kuna enamb-vähemb samal aal Metsainstituudi puult Ruhnu saarele istutet kaukaasia nulge siimne om peri Gruusiast Ritsast, võip arvate, et selle puu seeme om kah säält-samast peri. Puu läbimõöt om 47 cm ja kõrgus 17 m, puu om terve ja tubli ja kannap käbisit. Kärstne pargi kaukaasia nulg om oma Ruhnu saare suguvellest tubliste suuremb, kuigi sääl om ilm pehmemb, a ju om Mulgimaal vägevemb muld. Ku Kärstne pargi nulu siimnist uusi puid kasvate, sis pias nii oleme jälle raasike talvekindlambe ja saama enamb-vähemb egäl puul Eestin akkame.

Sama tiid om Kärstne parki

jõudan kah ajaani kuusk, mille läbimõöt om 28 cm ja kõrgus 10,2 m. A sii puu om kõvaste viga saanu ja tõbine. Samamuu- du om Kärstne parki istutet kaits Engelmanni kuuske, mes kasvateve küll käbisit, a nende seis om peris kehv. Nende kuuske taga kasvap Mandri-Eesti kohta suur euroopa nulg, läbimõöt 39 cm ja kõrgus 19 m. Sellest puust põhja puul om uhke sahalini nulg, läbimõöt 68 cm ja kõrgus 25 m. Loode poole jääve kolm villakandvat alli pähkelpuud, kige suurembe läbimõöt 81 cm ja kõrgus 19 m.

Kirde poole mõtsaparki minnen levväme säält viil ulka põnevit liike. Esmalt jääp silmä ilmatu uhke arilik saar, mille tüve läbimõöt om 159 cm ja kõrgus 26 m. Puu om viil enamb-vähemb terve, kuigi kuri tõi saaresurm tiip Eestin saardele pallu ädä. Loodame, et puu jääpki aigusest putme-

de, kuigi sedä luutust om vähä. Rada müüdä edesi minnen jõvame valge pedäje manu, läbimõöt 72 cm, kõrgus 34 m. Viil enne sedä om punt lõhmussit, mes om üte kõrgembe Eestin, kige suurembe läbimõöt 82 cm, kõrgus 35-36 m. Pargin om ole- men kah ameerika pärn, a sii om piasaigu ära kujunu.

Tiike man om kolm vana suurt õbeaaba, kige suurembe läbimõöt 118 cm. Mõisama- ja poole tagasi minnen jääp tii viirde ilmatu suur euroopa lehis, millel om kõrgust ligi 38 m ja läbimõöt 133,5 cm. Sii paistap ku Kärstne pargi majak kaugele üle tõiste puie. 1991. aastel olli selle puu läbimõöt 128,5 cm ek sis puu kasvap aigapidi ja sii näitap, et ta om vana.

Mõisauunest edela puul latsi veeren om viil kaits si- beri nulg ja mitme ladvage palsamnulg, läbimõöt 56 cm ja kõrgus 20 m. Noorembi-

dest puieest massap ära märki viil alli nulu. Silmä jääve kah kaits suurt uhket arilikku pih- lapuud, suurembe läbimõöt 32 cm ja kõrgus 16,2 m. Puu om peris viltu, mudu oles ta viil kõrgembes kasunu. Löune poole minnen jääve tii viirde viil suur sorkaje kuusk (*Picea pungens*), läbimõöt 62 cm, kõrgus 22 m ja arilik kuusk, 32 m kõrge ja läbimõöt 68 cm.

Mõisauune ümmer om võõ- rit liike kige rohkemb, pallu om siia istutet egät sorti ilupuhmit ja kübenepuid. Noorembidest puieest om siin kogundi kolme eri liiki lehissit – peris aruldane ja tillembide käbidege ameerika lehis, kiire kasvuge jaapani lehis ja dauuria lehis. Majast põhja puul kasvave kaits suurt ja elu- jõun Arnoldi viirpuu puhmast, mille otsan säräve sügüse ilusa vereve marja.

Kärstne mõisapargin om tähtsambe puu tähistet nimesiltege. Egäüits võip parki kõndma tulla ja tetä tutvust nii arilige ku aruldaste puie ja puh- mastege. Eestin ei ole ülearu pallu siandsit parke, kos oles nõnda ulka eri liike kuun, pal- ludel nimesilt kah man. Sissi- sõidutii veeren om olemen kah pargi laan, kos pääl 100 tähistet puud ja puhmast. Selle järgi om puid kerge vällä otsi. Võtke aiga ja käige Kärstne pargin ära!

Roht Urmas,
puutäädlane

Mulgi kiil: Ilves Kristi

MULGI VALLA SUVEMÄNG

Täo aastet om kikk tõist- muudu, nõnda kultuuris- vi kah. Ku suuri ütänkäimi- si pirlt ei ole, sis Mulgi valla kultuuritüü tegije pannive pää kokku ja mõtlive suves vällä üte lustilise mängu, et saas pallu vällän olla ja kaia vaatemit väärt kotussit Mulgi vallan.

Suvehmängu mängites Mulgi vallan 24. jaanikuu päeväst 14. lõikusekuu päeväni 2020. Mängi saap kikk sii aig ja osa võive võt- ta kikk uvilise. Tule ütinde, perege, sõpruge või kellege tahes! Liiku võip autuge, rattage, bussige või kasvõi jala.

Mängu jaos om vaja päeväpildimassint, tarka televoni, mängupiletit ja gmaili kontut.

Mängupileti saap il- mä võrgust või oma kandi kultuurikõrraldege käest. Tii kindlaste endel mängu- piletist päeväpilt, rüki sii vällä või tõmma televoni.

Pileti pääl om numre ja egä nummer tähistep üt- te Mulgi valla kotust. Üte mänguruudu saap esi täitä. Vali vällä tiikond, mes sul- le miildip, käi kikk kotusse läbi ja tii egäl puul päevä- pilt. Pildi pääl piat oleme esi ütten oma pundige ja täidet ülesandege. Tervet mängu ei pia üte päeväge läbi tegeme – võit seigelde mitu päevä.

Ku mänguruudu om täüs, pane pilet ilmävõr- gun kirja ja lae pildi üles.

Kige mängijide vahel loosites vällä ulka auindu. Valites vällä torempe pil- di, pundi ja ütiku mäng- je. Piltest tetäs Mulgi valla vällänäitus.

Täädust saap Face- bookist (Mulgi valla su- vebingo), aadressi päält mulgivallabingo@gmail. com, Mulgi valla kodulehe päält ja valla Facebookist, kultuurimajade Facebooki lehte ja kodulehte päält või oma kandi kultuurikõrral- dege käest.

Pedaja Laine,
Mulgi valla
kultuurikõrraldege
Mulgi kiil: kuulmeistride
murdering

Äärberi om Mulgimaa tunnusmärk

Eestima kultuuri- ja aaluun om kirjutet rehetare ja mõisäärberide tähendusest. Paar täadlast om rohkemp uurnu taluäärberit. Sihantse uuempetare, mida akati mõiside järgiäärberides kutsma, ollive ütekõrrage nii seisuse näitaje ku tähtsa maamärgi rahvusliku majanduse ja ärielu ürijätuse man.

Pirla ei saa iki viil kiketäärberide tekkumise luun pidäde kige parempes ja esiki Mulgimaal om inimesi, kes ei mõistaäärberit esiäralisust ja tunnussid. Et me mõistas neid innate, om vaja sii päätükk Eesti ehituskunsti luun kõrralikult valla kirjute, tundma õppi ja aru saia.

Ärielu edenemisege tullive üten muudatuse egäl alal. Pääle õigustääduse ja kontrahteküsimuste akas kähku muutumekik elukõrd laiempelt. Üits suuremp muudatus küläpildin sai akatuse 19. aastesaa keskpaigant, ku akati tegemerehetarest lahku ehitet uunit. Edimeste ulgan akassive siantse uune tekkume Mulgimaale. Aaluun om edimeste sean ärämärgit Alliste, Karksi ja Elmekihlkunna. Vanempeäärberit ollive pikä ja madalevõitu ütekõrdse palkuune puulkelpkatusse ja rõhtse laudvuudrege. Nii ollive sarnatse ammatimeeste oonetege, nagu valla-maja või pasturaat ja neid sai esiki kõrvute vähempide mõisaoonetege.

Ütel õigeläärberil om kaits korstent ja kaits usseauku (üits

Lütteni talu Ummulin olli major Friedrich Kure kodutalu. Vabadussõan üles näidät vahvuse iist anti talle pääle aurahade kah 25 ektari maad, mille pääle ta ehit uhkeäärberit. Sii om üits uvitevembit eestiaigsitäärberit.

Meire taluäärbän Kalme külän om iluste kõrda tettü.

Pildi: Rõigas Andres

neist veranda). Ütest minti pererahva ruumese ja tõine läits küüki ning tüüpere kammer-

dese. Palludenäärberiden om viil saal või suurkammer üten katepuulse ussege ja esiki pere-

mihe kirjutustuba. Aaluu tuulten om täempesepäeväs pal-lu muutunu ja ruumi ümmer

ehitet, a alle om nende uhkide oonete esieräligu joone ja väl-länagemine.

Tänuväärt tüü taluäärberide uurmise man om ärä tennu Heiki Pärdi. Esiäränis om temä uurnu Alliste ja Karksi kihelkonda. 2020. aaste algusen sai edimest kõrda põhjalikumpelt vaadet Elme kihelkonna uunit. Sii tüü tettü ärä Tõrva valla üldplaneeringu man ja üten kohaligu rahvage. Mitme aaluulise uune man sai kõrvute varasempid pilte ja jutte kolmejaolisest „Eesti taluäärberide“ kogumikust.

Läbi sõidet ja kirjeldet sai Elme kihelkonna 115 aaluulist oonet. Kaardi pääle panti 96äärberit. Terve sii tüü om üleven Tõrva valla kodulehe pääl.

Mitme uune man tullitunniste, et aig om taluäärberist jagu saanu. Tõiselt puult om ää üteld, et ulka uunit om kõrda tettü ja eestiaigseäärberit om Elmekandin äste vastu pidänu. Om kah sihantsit uunit, millege tulep kipelt tegutse ja omanike ja vallajuhte abige otsi äid lahendusi või uusi peremehi. Üits om selge – Mulgimaa aalugu om küläden nätä. Pirla om aig tetä kõrda viil nii uune, mida kõrda tetä saap.

Pirla oles ää aig üle innate kah tõiste Mulgimaa kihelkonde aaluulise uune ja ennekiketäärberit ku üits Mulgi märk. Sis saas ütekõrrage täädä, mis meil viil olemen om ja mida enämp ei ole.

Rõigas Andres,
äärberide ja kultuuri uviline

Valgus

Jaska Vello

Valgus sünnip
luigelaulust
urva sametisel
ripsmel
kase robelistel
kätel
kauge tähe
virvendusest
väreleval
linnutiil
viap kik
varju
mõtsa ala
keset samblike
ja räbu
endel

naarusuine nägu
miilap kõrgeld
üle ilma
igäütele jääp silmä

Kultuuriakadeemian akkap sügüse mulgi keele kursus

Tartu ülikooli Villändi kultuuriakadeemian akkap septembrekuul pääle mulgi keele kursus, mida viave provessur Pajusalu Karl ja mulgi keele õpeteje Laande Alli ja Ilves Kristi. Kursusele om oodet kik uvilise.

Kultuuriakadeemia õpedirektur Matsin Ave üteli, et sii om edimene mulgi keele kursus Villändi kultuuriakadeemian. „Joba saave õpja ennest kursusele kirja panna, a kui pallu neid uvilis tulep, saap selges suve lõpus. Kursusele om pääle üliõpilaste oodet

kah tõise mulgi keele uvilise, kes saave õppusest ilma rahate osa võtta,” kõnel Matsin ja üteli, et kuna kultuuriakadeemia uurip ja viip edesi Eesti perimuskultuuri, sis om kik mede vaimuperändus, säällugan kah eri Eesti kante kiil, väige tähtis.

Matsini jutu järgi om kuuntüüd Tartu ülikooli Lõune-Eesti keele- ja kultuuriuuringide keskusege ennegi tettü. „Seni paksive na meile võru keele õppust. Uvi mulgi keele vastu tullit akadeemian üten omakultuuri ainete mooduli luumisege. Akassime mõtleme, kudas Villändi kandi võimalusi pa-

rembini ärä kasute. Sellest sai ürijätuse kah mitu kursust üten Eesti Pärimusmuusika keskusege.”

Tartu ülikooli eesti keele aalu ja murrete provessur Pajusalu Karl üteli, et Tartu ülikoolin om taoline mulgi keele kursus üle paari aaste iki ollu. Nüid tulep sii sis Villändin kah. „Ku Tartun kõneleme rohkemb keeletäädusest ja aaluust, sis Villändin om päämine asi õpja mulgi keele ja kultuurige tuttaves tetä. Loe-me pallu vanembit ja uvvembit tekste, näituses rahvalaule, muduki õpime mulgi sõnavara ja teeme selges mulgi keele

pääjoone, õpime raasike kah kõnelemist ja õiget välläütlemist, vaateme üle mulgikiilse kirjavarava,” kõnel Pajusalu.

Tartu Ülikooli Lõune-Eesti keele- ja kultuuriuuringide keskuse iistvedäje Saare Eva üteli, et Villändise mindas sügüse kogundi kate kursusege: mulgi keele ja võru keele algkursusege.

Kursuste läbiviimist toetep kultuuriministerium Vana-Võromaa ja Mulgimaa perimuskultuuri toetusmeetme abige.

Ilves Kristi,
toimeteje

TULEMEN

Mulgi vallon

17.06-1.08 Mõisaküla muuseumi välläpanek "Ohustet taime". Muuseumi om valla kah näitus "Pidu akkap" – pidulavva pääl om muuseumi panipaigan ollu uhke portselannõu. Ku muuseum om valla, saap tetä kah dresiinisõitu raudtii pääl, pileti müügil muuseumi. Matkarada Rohilese Rüüpä om valla kik aig, liiku saap jalgsi või rattage. Uuri täadust muuseumist tel 435 5607 tõisibest puulbeni või Mõisaküla muuseumi FB lehe päält ja Mulgi valla kodulehe päält www.mulgivald.ee.

24.06-14.08 kigeperemäng "Mulgi valla suvebingo".

27.06, 11.07, 12.07, 8.08 ja 9.08 mäng "Unetet mõisa 2020" Öisu mõisan.

11.07 kell 9 laat Karksi-Nuia kultuurikeskuse man.

1.08 kell 9-15 Mõisaküla suvelaata: kell 9 laada vallategemine sireenege; 9-15 om valla muuseum, raudtii pääl dresiinisõit; kell 12 Abja kultuurimaja lastetiatre näitemäng Mõisaküla kultuurimajan, pileti 3 €; kell 13 rattamatk ja -võistelus Rohileste Rööbaste matkaraa pääl (ette kirjapanek 435 5605, mirjam@mulgivald.ee); kell 14.30 oksjun, rattasõitjide autasustemine, laada lõpetemine; kell 16 konsert "Triller ja linnulaul" Mõisaküla Maarja Magdaleena kirikun, pileti 3 €; kell 18 Seasaare tiatre näitemäng „Vaim“ Öhtu t 7 kuduovin, pileti 7 €, passip kigele perele, valla om kohvik.

3.08-31.08 Karksi-Nuia kultuurikeskuse Pärnu päevapäildilubi näitus ja Triin Kuusleri vapi.

4.08 kell 10 Karksi-Nuia kultuurikeskuse Taimetervise rändnäitus.

7.08 kell 19 Mõisaküla suveaian Komöödiatiatre tükk „Pimekohting“. Pileti Piletilevin ja kohapääl 15 €/ 17 €.

8.08 kell 10 maleturniir Karksi Ratsu Karksi-Nuia kultuurikeskuse.

14.-15.08 taluelupidu Urissaare Kantri .

15.08 kell 9 laat Karksi-Nuia kultuurikeskuse ümmer.

20.08 uvveste esiseisvas saamise päevä söörkonsert Mulgi vallon: kell 12 Mõisaküla kesklat, kell 13 Abja kultuurimaja man, kell 14 Karksi-Nuia kesklat, kell 15.30 Allisten Annatare man lõpetemine ja simman.

22.08 kell 11-14 Mõisaküla kodukohvikide päev.

23.08 kell 17 Balti kett 31.

27.08 kell 19 orelivestivali konsert Karksi kirikun: Karolin Über – torupill, Kaisa Kuslapuu – orel.

29.08 kell 12- 13 muuseumitunn A. Kitzbergi muuseumituan.

29.08 kell 13.30 Karksi-Nuia kultuurikeskuse „Augustiüü Augustige“.

29.08 kell 23.59 VI Libaundi joosuvõistelus.

29.08 kell 9-23 Mõisaküla muuseumi muuseumiüü "Üün om aiga". Priilt saap vaadete vanade piible- ja usuraamatide näitust "Mõitiskluseaeg"; kell 19 konsert "Ajatu", üles astuve Mirjam ja Guldar Järve; kell 23 üümatk muuseumi mant Mõisaküla nellä kiriku manu.

30.08 kell 17 orelivestivali konsert Mõisaküla Maarja Magdaleena kirikun: Ott Indermitte – bariton, Paul Daniel – kitarr, Tuuliki Jürjo – orel.

4.-5.09 Karksi miipidu.

Tõrva vallon

2.07 kell 19 konsert-piknik "Talendi kodu", 94 aastet Tõrva linnaõiguste saamisest.

11.07 kell 12 Kõstremäe konverensi 150 aastepäev: kogunemine Elme kiriku varemide lähiksen, rongikäik Kõstremäele, sõna võtave kirjamihe, täädlaste jpt, laul, tants ja pasunekuur. Kokkusaamine om pühendet Elme Kõstremäe kuunolekule, mes olli 6. juulil 1870 ja läits aalukku Jakob Hurda sõnadege eesti rahva püsimejäämisest mitte rahvaarvu, vaid vaimu suuruse poolest. Kokkusaamisel ollive Carl Robert Jakobson, Jakob Hurt, Johann Voldemar Jannsen, Lydia Koidula ütten sõsare Eugenie Jannsenige, Märt Jakobson, Tartu üliõpilase, nt Hugo Treffner jpt.

23.-24.07 Tõrva Tule päevä.

24.07 kell 15 Pikasilla koolimajan Vello Jaska raamatu „Seal kus Emajõgi voolab“ edimene rahva ette tuumine.

5.-9.08 Tõrva luuduse ja kultuuri päevä "Las jää üitski mõts" Vaate manu torva.kovtp.ee.

Villandi vallon

Kuni mihklekuu lõpuni Eimtali muuseumi välläpanek "Lukksus" – kodalukke ülevaatenäitus, vana kodaluku ja Heidi Solo auturitüü.

Eimtali muuseumi man rahvamajan suve lõpuni puukäsitüüvõisteluste tüüde välläpanek: küübi (karbikse), pitsu (väikse pengi) ja ummiknõu ek ütütüvettünni.

6.07 kell 18 laste spordipäev Kärstne mõisa man.

17.07 kell 12 laste etno laager Kärstne mõisan.

27.06, 11.07, 12.07, 8.08 ja 9.08 kell 10-18.40 mäng "Unetet mõisa 2020" Kärstne mõisan: tiijuhige mõisareis egäl täistunnil, kohvik, näputüü müük, kell 18 konsert tamme all (27.06 Gerda, 11.07 ans VEA, 12.07 ans Sadamasild, 8.08 lassikatähe, 9.08 Kärstne akkaje).

18.07 kell 11 Eimtali mõisa III suvepidu. Uuri täadust FBst või kõliste 5620 8466.

6.08 kell 18 laste spordipäev Kärstne mõisa man.

15.08 Paistu edimese ülestähendamise 786. aastepäev, Olstre-Paistu maantijooosuvõistelus.

* * *

Avatu talude päev 18. ja 19. juulil 2020

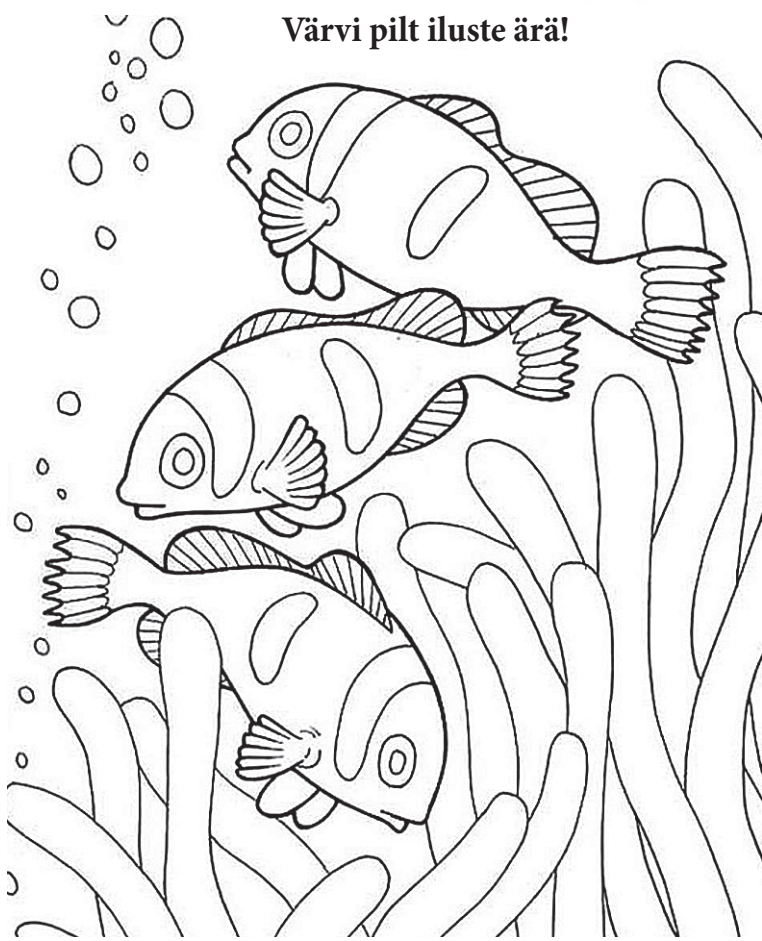
Mulgimaal om valla: Risttee talu taimeaid, Palu mahetalu, Marjavabrik OÜ, Uue-Vaia talu/Kajalmiine OÜ, Pajumäe talu (valla 19.07), Morna talu, Seedri puukuul, Mulgi Pruulikoda/Kiini-Hansu talu, Mulgi Jaanalinnu talu, Saavaste & Loos mesindustalu. Uuri täadust www.avatudtalud.ee.

Vaate manu www.mulgimaa.ee

Lapsele

Värvi pilt iluste ärä!

Sääjä sõna õigeste rivvi, sis saat üte vanasõna.

KITA SÜGÜST SUVE ENNE ÄRÄ!

Mesperäst merevesi soolane om?

Vaene veli küsüp rikka velle käest süvvä. Rikas annap vaesele siasingi ja saadap ta sellege pörguse.

Tii pääl saap vaene veli kokku alli vanamihege, kes juhatep talle tiid ja annap nõu: „Ku sa pörguse jõvvat, sis tahave pörgulise sinki endele saia, a ärä sa nõndasama anna – nõvva vastu vesket, mes jahvatep kikke, mes sa tahat.“

Pörgun pakuve vanapagane siasingi iist kulda ja kalliskive, a miis nõvnap pallalt vesket. Viimate ei jää pörgulistel muud üle, ku veske ärä anda.

Vaene veli jahvatep kodun endele egätsugutsit kallit süüke. Rikas veli näep, et vaesel om pallu ääd süüki, ja uurip, kust veli kik selle saanu om. Vaene veli kõnelep kik ausalt ärä. Sõs ostap rikas veli vaese käest veske ärä. Kodun akkap ta tüülistele süvvä tegeme. Ta lasep veskel piimäsuppi ja eeriikit jahvate. Veske mudku jahvatep ja jahvatep – kik kotusse om joba süüki täüs, a rikas miis ei mõista vesket seismä panna. Ta kutsup vaese velle appi ja sii avitep veske seismä panna. Vaene veli võtap kalli

massu iist veske tagasi ja ehitep omale raha iist uhke tare. Kik, kes säält müüdä juhtuve, käive sedä vaatemen.

Üitskõrd läep säält üits kaptent müüdä ja kauplep veske omale. Ta lasep veskel suula jahvate ja akkap sellege kaupleme. Veske mudku jahvatep, terve laev om varsti suula täüs, a kaptent ei mõista vesket seismä panna. Viimate saap suula nõnda pallu, et laev läep ütten soola ja veskege mere põhja.

Sest aast omgi merevesi soolane.

Eesti muinasjutt

Ruute sissi om ärä paetet kümme mulgikiilset einäge seot sõna.

EinäAIG, einäILM, einäKAAR, einäKUU, einäMAA, einäMAARJAPÄE, einäRITSIK, einäTEGU, einäKUURM, einäKÜIN.

Otsi vällä! Loe edes- ja tagaspidi, ülevest alla, alt üles ja viltu kah!

B	M	E	G	T	S	J	O	M	T
M	V	K	U	U	R	M	K	Õ	E
P	A	T	K	M	D	V	L	U	G
Ü	R	A	O	Õ	Õ	V	E	H	U
B	A	M	R	B	G	B	Ä	D	N
R	U	I	K	J	I	Ü	A	J	H
O	N	E	S	V	A	G	M	A	Ü
Ü	I	A	M	N	J	P	I	L	M
G	Ü	U	H	B	M	Õ	Ä	P	Õ
V	K	I	S	T	I	R	D	E	J

Sii aaste sis tõistmuudu ek Egä uus om ärä unetet vana

Sii aaste teeme jaanituld koduaidun

Jaanipäe ja jaanituli om tükike mede esivanempe aalugu. Eesti rahvakalendrin om jaanipäe ek suine pööripäe üits tähtsäpit aigpäivi. Jaaniüü om aaste kige pidusemp üü, sii om ilus komme joba iidvanast aast. Kik me täame, mihäntse om jaanipäevä nüüdsel aal. A kudamuudu peeti jaanipäevä ja tetti jaanituld varempelt?

Vanempel aal olli jaanitul mõte ja tähendus pallu sügävep ja pühalikump. Sedä sündmust tähistedi oma pere ja sugulistege. Alati panti jaanituli palame oma kodu man. Olli vägä tähtis, et kik engelise pidive jaanitulest osa saama. Tule ümmer tulli terve pere kokku, tule lähaksele tuuti kassi ja koera kah. Jaanitule manu tullive kokku egän vanusen pereliikme ütitselt lustme. Tulel arvati olevet puhastev ja kurja pelutev vägi, siiperäst karati läbi lõkke ja aeti luume läbi suitsu. Kiikmisel olli kah puhtes tegev vägi, selleperäst jaanitule man iki lauleti, tansiti, mängiti ja kiiguti. Tule man tuletedi miilde lahkunu omaksite. Vanust aigust pääle om sii päe ollu surnuaiapäihä kah. Sedäviisi austedi esivanempid, kikki, ken om mede mant ärä lännü ja kelle kalme pääl sii päe kävvas.

Jaanipäevä manu käip egät-sugu nõiduslikke toimetusi kah. Näütuses sõnjalaaitsme otsmine. Sõnjalaaitsset tulli otsi mõtsan ütinde, selle man es või pelläte võõrit ääli egä olevusi. Es või kah kutsmise pääle ümmer käändä egä vastu kõnelde. Lõütü äitse tulli pa-

Jaanipäeväl tulep tetä ütessast eri sorti äitsmest lillirants.

Pilt: Anne Hallik

kilt mõtsast vällä viia. Jaaniüü arvati rahatulesit kah palavet, tuli näüdas kätte rahapaa kotsusse ja nõnda võis perätu rikkas saia.

Kuna tegemist om aaste kige lühempe üüge, sis olli kombes olla päevätõusuni üleven. Esiki latse võisive päevätõusuni üleven olla. Pääle sõnjalaaitsmide korjamise olli üüts ilus komme ütinde illuksi jaaniäitsmide korjamine. Esit-sugu äitsmit pidi oleme kokku ütessa. Korjat kimp panti padja ala, sis üüse näet unen kallimat. Jaanipäevä komme olli viil lillirantsi punumine. Vanal aal ehiti jaanipäeväl lillirantsege nii inimese ku looma ärä.

Jaanikõivukside kodutuumine olli kah üüts vägä ilus jaanipuulbe toimetus, sii olli märk jaanipühä ürgämisest. Kõivuksil perän käümine tõi tervel perel pallu rõõmu, esieränis lastel. Jaanikõivukstege ehiti tulekotussit ja kamrit. Näütuses viisv nuurmihe vällä valit

tüdrigu akne ala ommugus armukõivukse. Poiste tuudu kõivu ollive tähtsä märgi – sii näüdas, et neuu olli väärt.

Kõivuosse raoti puude küllest jaanisanna viha jaos kah. Jaanipuulbe sannankäük olli tuletgemise kõrvan üüts tähtsämpit tegemisi. Sannan tulli ennest vihage kõvaste vihede ja lõunu kah võtta. Ku kik tõve ja mure ollive viha sissi ärä vihut, tulli viht ärä kuivate ja jaanitule sehen ärä palute. Noorte lehtige kõivuviha teive sanna ja sannalise äste lõhnaves ja tores. Jaanipuulbe sannan kere külgi jäänü vihalehege sai armastust nõidu.

Vat sihast imesit täüs, ilust ja lustilist ütten perege olemise jaanipäevä teil soovimegi, armas Mulgimaa rahvas!

Mulgi valla kultuuritüetejide nimel

Pedaja Laine,

Mulgi valla kultuurikõrralde

Mulgi kiil: Laande Alli

MULGIMAA PEREMÄNG

MULGIMAA PEREMÄNG KUTSUP SEIKLEME

Mängjit oodave akkaje küläinimese, tubli talupidäje ja mõnuse kohvipoodi. Egäl puul saat esi käe külgi panna – tetä talutüüd, käsitüüd või nõndasama mängi.

KUNAS JA KUNKOTTAL?

27. juuni / Tarvastu kihelkond

4. juuli / Helme kihelkond

1. august / Halliste kihelkond

21. august / Karksi kihelkond

4. september / Paistu kihelkond

Mulgimaa Peremäng köüdäp kogukonde

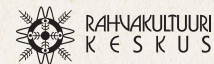
Uuri täädust Mulgimaa Peremängu Facebooki lehe päält

Küsi manu:

Jaanika Toome, tel: 5788 0245

#mulgimaaperemäng

Mulgimaa Peremäng

RAHVAKULTUURI
K E S K U S

Käimän om

mulgikiilside laule võistelus

Olgu regilaul või räpp, lastelaul või peris rokk, laule vaja Mulgi kooril, Mulgi pidul, egäl koolil.

Laulu piave oleme mulgi keelen ja esi tettu!

Ku om vaja keeleabi, kõliste 5344 8176 või kirjute mki@mulgimaa.ee

Laule oodetes 31. augustini 2020.

Rohkemb täädust www.mulgimaa.ee või mki@mulgimaa.ee

Mulgi Kultuuri Instituudi välläanne Üitsainus Mulgimaa

Aalehe välläandmist toetep Ravakultuurikeskuse Mulgimaa perimuskultuuri toetamise abinõu.

Toimetus:

e-post: ajaleht@mulgimaa.ee

post: Mulgi Kultuuri Instituut, Leerimaja,

Kulla küla, Mulgi vald, 69509 Viljandimaa

toimendei: Kristi Ilves, tel 5344 8176

rükiarv: 2500, rükk: OÜ Vali Press

Toimendusel om voli kirjatükke parande ja lühembes tetä.

Uvvembet lugemist

Raamat "Seal, kus Emajõgi voolab" kõnelep Mulgimaal Elme kihelkonnas Tõrva vallas olevest Pikasilla külast, täädust saap nii küla inimestest, taludest, aaluust ku täembesest päeväst. Raamatu autor om Vello Jaska.

Raamatu edimene rahva ette tuumine om 24. juulil kell 15 Pikasilla koolimajan.

Kõneldes raamatust ja külast, üles astuve ansambel Kirime, torupilli-, lõõtsa- ja suupillimängja.

Kik tuleje saave kingituses uvve raamatu.

Kik uvilise om oodet!

